

Kvikksilver i lysrör och lågenergilampor

Hantering av avfallet om lampan går sönder

Lågenergilampor och lysrör innehåller bland annat det hälso- och miljöfarliga ämnet kvicksilver. Här finns råd hur man gör om en lampa går sönder.

När en kall lampa går sönder

Samla upp lampresterna med till exempel en bit styvt papper eller kartong och lägg dem i en glasburk med lock. Torka därefter golvet med en fuktig trasa. Lägg sedan även trasan i glasburken, stäng burken och märk den, till exempel med texten "kan innehålla kvicksilver från en lågenergilampa". Lämna burken till returhantering som är avsedd för farligt avfall. Använd inte dammsugare. Det finns en risk för att dammsugaren ytterligare finfördelar och förångar kvicksilverdropparna och sprider dem i luften.

När en varm lampa går sönder

Vädra och lämna rummet. Den europeiska lampbranschorganisationen (ELC) rekommenderar att man lämnar rummet i 20-30 minuter. Samla senare upp lampresterna till exempel med en bit styvt papper eller kartong och torka golvet och andra ytor i närheten av den trasiga lampan med en fuktig trasa. Lägg lampresterna i en glasburk med lock. Lägg även trasan i glasburken, stäng burken och märk den, till exempel med texten "kan innehålla kvicksilver från en lågenergilampa". Lämna burken till returhantering som är avsedd för farligt avfall.

Använd inte dammsugare. Det finns en risk för att dammsugaren ytterligare finfördelar och förångar kvicksilverdropparna och sprider dem i luften.

Bakgrund

Lågenergilampor och lysrör innehåller kvicksilver. I en kall, ny lampa, finns kvicksilver i form av antingen små kvicksilverdroppar, fast amalgam eller kvicksilver/järn-kulor. En lågenergilampa får innehålla upp till 5 mg kvicksilver medan ett rakt lysrör får innehålla upp till 10 mg.

När en lampa tänds stiger temperaturen och kvicksilvret förångas, för att till slut fylla lampan med ånga. När lampan efter användning kallnar övergår ångan åter till små droppar och möjligen också i viss mån till amalgam.

Om en kall lampa går sönder sprids kvicksilver, som finns i form av små droppar, i rummet. Kviksilverdropparna kommer rimligen att snabbt falla till golvet tillsammans med de trasiga lampdelarna och eventuellt glaskross. Om däremot en varm lampa går sönder sprids gasformigt, metalliskt kvicksilver (Hg⁰) i rummets luft.

Effekter

Kvicksilver i form av vätskedroppar från kalla lampor förväntas inte tas upp via huden i nämnvärd omfattning. Från förorenade händer kan det uppstå exponering via munnen, men även i detta fall är upptaget mycket begränsat. Kvicksilverdroppar kan långsamt förflyktigas och på så sätt leda till viss exponering via inandning om inte de mycket små dropparna tas omhand.

Inga hälsoeffekter förväntas uppstå vid enstaka exponering för kvicksilver. Men eftersom gasformigt kvicksilver lätt tas upp vid inandning och sedan ansamlas i kroppen ska man av försiktighetsskäl undvika exponering för gasformigt kvicksilver. Effekter som kan uppstå vid långvarig exponering för låga koncentrationer drabbar framförallt nervsystemet och hjärnan.